

Blad

Maart 2023

72

Uitgave van KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland

Uit in eigen land

Nestbescherming

Boorvliegen

Inhoud Blad

Van de hoofdredacteur	3
Evert Maarschall	4
Welkom namens het bestuur van IVN-NKL	6
Gemeen (23)	8
In de bibliotheek	9
Gezond Natuur Wandelen	10
Alles wat groeit en bloeit en ons telkens weer boeit	12
Biodiversiteit De Groene Oase	14
Alledaagse Vlinders	17
Duincollege over voorgenomen dennenkap	18
Only Planet	20
Klein Warkruid ofwel duivelsnaagaren in de duinen	22
Vijg	24
Vogelveerzwam profiteert van vogelgriep	26
Agenda	27
Lezex, activiteiten Den Helder	28
Maandelijks IVN wandelactiviteiten en excursies	29
KNNV-IVN dinsdag – en woensdaggroepen	30
Gegevens KNNV – en IVN werkgroepen	31
Nieuwe leden IVN en KNNV	31
Achterblad	32

Blad is een gezamenlijke uitgave van
KNNV afd. Alkmaar – Den Helder en IVN Noord-Kennemerland.
ISSN 2210/416X

Redactie:

Ger Augustus hoofdredacteur 072 5622259 06 40940692
Marjolein Boersma
Wim de Groot
René Glas
Keat Kho (vormgeving, keatkho@gmail.com)

Uiterste inzenddatum voor Blad nr 73: 15 april 2023.

Te late inzendingen worden mogelijk niet geplaatst!

Tekst aanleveren als **Word** document. **PDF bestanden worden niet geplaatst. Maximale lengte circa 1000 woorden. Langere verhalen alleen na overleg met de redactie.**

Foto's **altijd apart** als jpg bestand opsturen (lieft meer dan 1.0 Mb). Geef ze een **naam** die als ondertitel gebruikt kan worden. Tenzij anders vermeld, zijn de foto's van de auteur.

Alles naar: redactiebladivnknnv@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor stukken in te korten, te redigeren (bij ingrijpende veranderingen in overleg met de auteur) of te weigeren.

Foto voorblad: Evert Maarschall
Rozenkransjes - *Antennaria dioica*

Van de hoofdredacteur

2023

Nieuwjaarsreceptie IVN NKL en KNNV Alkmaar-Den Helder.

Als je de verenigingsnamen bekijkt is de conclusie dat we een groot gebied bestrijken. Beide verenigingen zijn samen goed voor bijna 600 leden. Het is beter dat ze niet allemaal naar de nieuwjaarsreceptie komen. Parnassia in Bergen aan Zee kan met moeite een tiende van al die leden aan. Wellicht zijn er ook leden geweest die de voorkeur aan natuurbeleving gaven. Het weer was tenslotte aantrekkelijk genoeg. Ik sluit niet uit dat nog sportief actieve leden in Egmond de benen over de halve marathon lieten gaan. Dat zijn dan geen KNNV-leden (denk ik), want scheidend voorzitter Ruud Maarschall memoreerde dat de KNNV wel jongere leden van harte welkom zal heten. Als ik naar mijn eigen kinderen kijk, in de leeftijd tussen 30 en 40 jaar, dan komt alleen mijn jongste dochter in aanmerking. Zij beweegt zich met een professionele camera door de natuur en wil dan ook nog wel eens een kilometer of tien in de natuur afleggen.

Terug naar de nieuwjaarsreceptie waar het glas nog geheven moet worden. Het kan weer, na twee jaar in eigen omgeving het glas heffen op de gezondheid van de verenigingen, want een virus wierp roet in het eten: samenscholen was moeizaam, zo niet onmogelijk. Bij het IVN is de natuurgidsenopleiding van start gegaan en in het tweede, afrondende jaar

gekomen. De scholenwerkgroep is ook weer bijzonder actief. Langzaam trekt de belangstelling voor de andere activiteiten aan.

De KNNV is in die zin wat meer bescheiden in bijeenkomsten waarin ze dieper zoeken naar biologische ontwikkelingen en dat ook intern kunnen regelen, dat wil zeggen met minder geïnteresseerden van buitenaf. Hoewel, de lezingen zijn uiterst interessant!

De voorzitter, Ruud Maarschall, heeft drie keer drie jaar de hamer gehanteerd. En drie keer drie is negen: zijn voorzitterschap komt in de loop van dit jaar aan een einde. Chapeau voor deze voorzitter.

Het glas kan geheven worden. De meeste leden hebben elkaar de hand geschud met de beste wensen voor dit nog vrij nieuwe jaar. De paden op, de lanen in dan maar!

De redactie gaat ook dit jaar door met het maken van een boeiend en kleurrijk Blad voor alle leden!

EVERT MAARSCHALL

Ger Augustus

Ik ga op zoek naar Evert Maarschall in Huiswaard, een wijk grenzend aan het Noord-Hollands kanaal in Alkmaar. Van oorsprong is Huiswaard een gehucht waar in 1930 13 bewoonde huizen stonden. In 1972 werd het oude Huiswaard grotendeels gesloopt. Het terrein diende als bodem voor de nieuwbouwwijk Huiswaard. Nu treffen we er woningen met inpandige garage en een aantal hoge flats aan strakke wegen. Hij woont hier met vriendin Rolien sinds 1998.

Harlekijn

Terug naar het verleden: Evert is opgegroeid in een wijk in Amsterdam-Noord waar de straatnamen vogelnamen zijn (in zijn geval de Zwaluwstraat). In zijn kindertijd speelde iedereen nog op straat of in de nabijgelegen speeltuin. Zijn eerste kennismaking met de natuur vond plaats in het toenmalige Volewijckerspark, waar hij naar een nest van een fitis werd geleid door een meneer uit dezelfde straat, die over de nodige vogelkennis beschikte. Later maakte hij een plattegrond van dit park en tekende er alle door hem aangetroffen nesten op aan, in meerderheid merels en zanglijsters. Bijzondere attractie van dit park: elke winter verzamelde zich 15 à 20 ransuilen op een roestplaats op een eilandje in de vijver. In het voorjaar bleef één paartje broeden, de rest vertrok naar andere plekken. Helaas is bij de aanleg van de IJ-tunnel dit park grotendeels verdwenen. Evert vertelt: bij de overgang van de eerste naar de tweede klas HBS kreeg ik van mijn ouders het bekende vogelgidstje "Zien is kennen", voorzien van de tekst "voor betoonde ijver". Hiermee kon ik mijn vogelkennis verbeteren door ook de omgeving van Amsterdam te verkennen. Een grote attractie bleek het Ilperveld te zijn, een groot veenweidegebied, rijk aan weidevogels en op de fiets onder handbereik vanuit Amsterdam-Noord. In het plaatsje Watergang huurde ik samen met mijn vriend Frans Advocaat dan een jolletje, staken daarmee het Noord-Hollands kanaal over, en roeiden zo het gebied in.

Het zal omstreeks 1960 zijn geweest dat we bij onze vaartocht een vaars in de sloot aantroffen. Het beest werd met de nodige krachtsinspanning aan wal getrokken. Op een van de horens lieten we een briefje achter met onze gegevens. De eigenaar van de koe, Kees Schaap(!), slechts 7 jaar ouder dan wij, reageerde en nodigde ons uit om op zondagochtend het veld in te trekken. Deze Kees bleek een scherp waarnemer en zag aan wat omgebogen grassprietten waar de tureluur of grutto z'n nest had. Uiteindelijk leidde dit contact o.a. tot het filmen van meerdere soorten weidevogels met een 8 mm camera vanuit een schuilhut, met als hoogtepunt een roerdomp die zijn jongen komt voeren. Onze gezamenlijke interesse leidde overigens tot een levenslange vriendschap.

In Alkmaar ben ik terecht gekomen (1970) door mijn baan als docent natuur- en wiskunde aan de toen net opgerichte HTS (nu Hogeschool Alkmaar). De verhuizing naar deze regio volgde enkele jaren later, zo ook het lidmaatschap van de KNNV-Alkmaar. In 1978 werd ik gebeld door de toenmalige secretaris, mevrouw Jo Kloos. Of ik secretaris van de club wilde worden. Mijn voornaamste taak was het organiseren van excursies, dat in samenspraak met de andere bestuursleden. In die tijd waren er uitsluitend algemene excursies, die altijd op een zaterdag, zo om de drie weken, plaatsvonden. In de eerste jaren organiseerden we ook weekend-excursies: in Zuid-Limburg, Winterswijk en op Terschelling. Daar was veel belangstelling voor. Overnachten deden we in eenvoudige hotelletjes (toen nog gemakkelijk te reserveren). Door de excursie in Zuid-Limburg maakte ik o.a. kennis met het Bunderbos, een prachtig hellingbos met bronnetjes waar in die tijd, naast de betoverende voorjaarsflora, ook nog de zeldzame alpensalamander aan te treffen was. Nog altijd staat een bezoek in het voorjaar aan Zuid-Limburg stevast op het excursieprogramma van Rolien en mij.

Geleidelijk aan leerde ik ook de flora van de duinen kennen. Als ik in 2003 met pensioen ga, kom ik nog vaker in het duin. Het is Thea Spruijt, met haar grote kennis van de flora, die me wegwijs maakt in het Noordhollands Duinreservaat. Ze zorgt er ook voor dat ik een vergunning krijg om buiten de paden te mogen zoeken. Ik ben in mijn element: niets heerlijker dan

Vogelnestjes

zoeken en speuren. Af en toe ontdek ik wat bijzonders zoals nieuwe groeiplaatsen van zeldzame soorten: het vogelnestje, harlekijnen en rozenkransjes.

Vanaf Blad met nummer 36 is Evert verbonden geweest aan de redactie van Blad. Aanvankelijk was Blad nog in zwart-wit met een middenblad in kleur. Evert heeft altijd de moeite genomen om 'biologen' aan het schrijven te krijgen, hij schreef en fotografeerde zelf ook. Bovendien plakte hij samen met Marjolein Boersma menig etiket op Blad, zodat het tijdschrift bij alle leden van de KNNV en het IVN in de brievenbus terecht kwam.

Dit Blad heeft nummer 72. Dat betekent dat Evert negen jaar actief was in de redactie.

Hij heeft een broer. Dat is Ruud Maarschall. Velen kennen hem als de voorzitter van de KNNV Alkmaar-Den Helder. Broer Ruud is negen jaar voorzitter van de KNNV. Hij zal na drie periodes van drie jaar mogen aftreden, maar daarover de volgende keer meer!

Rozenkransjes

Welkom namens het bestuur van IVN-NKL

Fijn dat we na drie jaar, samen met leden van de KNNV, weer een nieuwjaarsbijeenkomst kunnen hebben. Denken we een jaar terug: toen zaten we in de strengste lock-down sinds het begin van de pandemie in 2020. Er was geen sprake van een bijeenkomst als deze in dit gebouwtje. De natuurgidsenopleiding die gepland was te beginnen in januari moest worden uitgesteld naar eind februari. Alle andere activiteiten lagen ook helemaal stil.

Henk Groenewegen

Hoewel het coronavirus niet is verdwenen, en er nog steeds mensen behoorlijk ziek van kunnen worden, mogen we ons gelukkig prijzen dat eigenlijk al onze activiteiten het afgelopen jaar weer op gang zijn gekomen. Het was aanvankelijk aarzelend, maar de scholenwerkgroep heeft hier in Parnassia alweer tientallen klassen ontvangen, de mussenwerkgroep is weer actief geweest, wandelexcursies hebben weer veel deelnemers aangetrokken en de publieksdagen die we samen met PWN bij de schaapskooi hebben georganiseerd trokken weer veel bezoekers. Met name de paddenstoelendag met meer dan 500 bezoekers was een groot succes.

Dat is ook het doel van onze vereniging: mensen met de natuur in aanraking brengen onder het motto 'Beleef de natuur'. En de natuur is ongelooflijk belangrijk: we kunnen genieten van de schoonheid en de complexiteit van de natuur. En een natuurlijke omgeving is ontzettend belangrijk voor onze gezondheid en ons welzijn. Dus laat zo veel mogelijk mensen dat beleven.

Maar de natuur staat ook enorm onder druk en is tegelijkertijd cruciaal voor het oplossen van een aantal grote problemen waar we als maatschappij mee te maken hebben: de klimaatcrisis en het verlies van biodiversiteit.

Als IVN willen we daar ook aandacht voor hebben. Ik denk daarbij terug aan het duincollege van Natasja Nachbar die een tweetal groepen IVNers hier vlakbij in de duinen (op het Lange Vlak) liet zien wat het effect is van de hoge stikstofdepositie en verzuring op het ecosysteem van het duin. Op de planten- en mossengroei en daarmee indirect op de insecten en de vogelstand. En wat dan het belang is van soms pijnlijke beslissingen in het beheer van de duinen, namelijk bomenkap, om de biodiversiteit te bevorderen.

Overigens leuk dat Natasja in het laatste nummer van onze gezamenlijke uitgave Blad een artikel schreef over de positieve effecten op de vlinder- en insectenstand na het omvormen van een dennenbos naar een duineigen habitat in het zuidelijker gelegen deel van het Noordhollands duinreservaat. Natasja schreef dat ook zichzelf verrast was door de snelheid waarmee zo'n verandering in positieve zin kan plaatsvinden. Hoopvol!

Verlies van biodiversiteit en klimaatverandering zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wat betreft klimaatverandering en de gevolgen daarvan: daar kun je depressief en angstig van worden of juist heel boos (denk aan de klimaatklevers). Daar zijn zelfs termen voor zoals milieu-melancholie en terra-furie. Maar laten we hoopvol blijven en doen wat we kunnen. Ik noem dit omdat ook bij het oplossen van het klimaatprobleem de natuur een essentiële rol speelt en

wat mij betreft dus ook een issue is dat bij IVN hoort. En dat hoopvolle en de rol van de natuur (ofwel een andere en betere relatie tussen mens en natuur) wordt mooi beschreven door Tim van Hattum (een klimaatonderzoeker aan de Wageningen Universiteit) in zijn boek Only Planet. Hij beschrijft zeven natuurlijke routes naar een hoopvolle toekomst, een toekomstscenario voor het jaar 2120. In al deze scenario's die hij met een grote groep medewerkers beschrijft, speelt de natuur een belangrijke rol. Wie er meer over wil weten raad ik dit boek van harte aan.

Terug naar onze eigen afdeling en enkele activiteiten voor het komende jaar. Eerst even de aankondiging van de voorvertoning van de film Onder het maaiveld. Via IVN landelijk was er het aanbod om deze film tegen gereduceerd tarief als voorpremière te laten vertonen. De film van de makers van de Wilde Stad en van de Nieuwe Wildernis laat het rijke bodemleven zien en wil de mensen bewust maken van het enorme belang van een gezonde bodem. Samen met de KNNV en de Herenboeren Duinstreek hebben we Cinebergen benaderd en de film zal op zondagmiddag 12 februari om 14.00 uur in de Zwarte Schuur worden vertoond. Komt allen, een goede gelegenheid om elkaar na de film weer even te spreken en met de Herenboeren kennis te maken. En natuurlijk om die wondere wereld onder onze voeten te aanschouwen.

Als bestuur hopen we dat de activiteiten van de verschillende werkgroepen dit jaar weer succesvol kunnen worden uitgevoerd. Ik kan ze in dit korte tijdsbestek niet allemaal nagaan en dat hoeft ook niet. Maar speciale aandacht willen we hebben voor de activiteiten in dit gebouwtje Parnassia en voor het opknappen van de heemtuin. We hopen door in Parnassia verschillende activiteiten te organiseren hier weer wat meer mensen naartoe te trekken.

Tot slot: in het najaar zullen naar schatting ruim 20 nieuwe natuurgidsen afstuderen. Enkele natuurgidsen-in-opleiding zijn zelfs al actief binnen een werkgroep. Binnenkort starten de afstudeerprojecten en we hopen dat een aantal van deze projecten daarna gecontinueerd kunnen worden als nieuwe activiteiten van onze afdeling. We hebben weer een enthousiaste groep en ik kijk uit naar de presentatie van hun eindprojecten en de afronding van de opleiding.

Voor nu wens ik iedereen een gezond, gelukkig en vreedzaam nieuwjaar.

Geniet van de natuur in onze prachtige omgeving en draag zoveel mogelijk bij aan het behoud ervan. En laat ook anderen door onze activiteiten de natuur beleven.

GEMEEN (23)

Test je soortenkennis met het op naam brengen van de afgebeelde soorten. De namen hebben iets gemeen. Met het herkennen van twee soorten heb je een overeenkomst die kan helpen bij het op naam brengen van een mogelijk lastiger derde soort. De volledige oplossing bestaat uit de drie **soortnamen** én hun gemeenschap. Mijn foto's zijn in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal gemaakt. Wil je uiterlijk 10 april je oplossing mailen naar ruudcosters27@gmail.com?

Gemeen 22 kostte menigeen hoofdbreken. Perfect waren de inzendingen van Freek Kalsbeek, Rina Klous & Jacos Jes, Mart van Zweeden, Peter de Zwart, Tom Damm en Joop de Wit. Met een kleine aanwijzing vonden Marja Apeldoorn, Jan Verkaik, Ineke Vandervelde, Marian van der Laan en Loes de Geus eveneens de goede oplossing. De foto's toonden oranje **havikskruid**, gewone **koekoekshommel** en blauwe **muntgoudhaan**. De overeenkomst luidt: "Het zijn geen vogelsoorten maar zij hebben wel een vogelsoortnaam in de soortnaam". De nieuwe opgave zal voor de meeste trouwe inzenders een 'makkie' zijn.

foto 1

foto 2

foto 3

Van één van de inzenders ontving ik het navolgende relaas over hoe hij tot de oplossing kwam.

„Ik ben met gemeen-22 aan de slag gegaan (goed dat ik met pensioen ben en genoeg tijd heb). Volgens mij is foto 2 een **koekoekshommel**. Vorig jaar trof ik er één versuft en bewegingloos aan in de tuin, vastgeklampt aan het doek van een (opgevouwen) parasol. De volgende dag lag hij (helaas) dood op het terras. Dat gaf mij wel een prima kans om hem goed te bekijken en te fotograferen. Volgens waarneming.nl was dit een grote koekoekshommel. Er blijken in Nederland zeven soorten voor te komen. De meest voorkomende schijnt de vierkleurige koekoekshommel te zijn, maar daar lijkt deze op de foto niet op. Ook omdat de kraag geler is dan bij de grote koekoekshommel houd ik het op de **gewone koekoekshommel** (die blijkbaar de akkerhommel als gastheer preferereert). Foto 3 lijkt veel op de blue mint beetle (waar zouden we zijn zonder google, zoekterm: afbeeldingen van kevers). Volgens de Nederlandse vertaling is dit de **blauwe muntgoudhaan**. Foto 1. Dat was een harde dobber. Ik zag dat de overeenkomst bij gemeen-21 hondachtigen was. Een koekoek en een haan zijn vogelachtig, dus ik vermoedde dat de overeenkomst iets met **vogels** te maken moest hebben. Met google, de zoekopdracht planten met vogelnamen gaf echter lijsten van planten met niet alleen vogelnamen: Zwanenbloem, ezelsoor, kievitsbloem, geitenbaard, vossenstaart, hanenpoot, biggenkruid, bokkenorchis, duifkruid, lijsterbes, schapenzuring, kikkerbeet, eendenkroos, schildpadbloem, daslook, havikskruid, koeienoog, krabbenscheer, kattenstaart, leeuwenbek, snoekkruid, koekoeksbloem, paardenbloem, ganzenbloem, ooievaarsbek, apenboom, vossenbes, mottenkruid, etc. Afbeeldingen gezocht bij de "vogelnaam"planten, dat waren er gelukkig niet al te veel. Het meest lijkt het op **oranje havikskruid**. Er blijken veel soorten havikskruid te zijn bijv. Grijs havikskruid dat nota bene gele bloemen heeft.

Dit was een hartstikke leuke en leerzame zoektocht. Samengevat: 1: oranje havikskruid, 2: Gewone koekoekshommel, 3: blauwe muntgoudhaan; gemeen: vogels. Het leuke van zo'n speurtocht op internet is dat je als bijvangst allerlei weetjes aantreft zoals over de geranium:

Ooievaarsbek:

Alle ooievaarsbeksoorten horen tot het geslacht 'geranium', een wetenschappelijke naam afgeleid van het Griekse 'géranos' dat 'kraanvogel' betekent. Die naam kregen de planten omdat er bovenop de vrucht een lang, snavelachtig uitsteeksel groeit. Omdat kraanvogels in onze contreien niet zo courant zijn, kreeg de bloem bij ons de naam van een andere opvallende vogel met lange snavel.

IN DE BIBLIOTHEEK

Boekenkast opruimen?

Het komt de laatste tijd vaker voor dat mensen – al dan niet lid van IVN Noord-Kennemerland – boeken van de hand willen doen, en daarbij denken aan onze eigen verenigingsbibliotheek. Dat stellen wij zeer op prijs! Maar we willen wel zorgen dat we alleen boeken toevoegen die goed in de collectie passen. Dat betekent bijvoorbeeld

- het gaat over natuur in het algemeen of speciaal in Noord-Kennemerland, maar niet over de natuur van specifieke plaatsen buiten Noord-Kennemerland. Dus, bijvoorbeeld wel "De zoetwatervissen van Noord-Holland" maar niet "De Flora en Fauna van het Geuldal".

- Geen wetenschappelijk werk vol voetnoten met referenties, wel degelijk werk voor geïnteresseerde leken en gevorderden.

Titel: Doorgelicht. Het dierenrijk met röntgen blootgelegd
Auteurs: Bram Langeveld en Arie van 't Riet

'Dit boek bevat een selectie van de mooiste röntgentaferelen en talloze röntgenclose-ups van bijzondere dierenanatomie. Bram Langeveld beschrijft deze bijzonderheden in korte teksten, die de lezer uitnodigen nogmaals of nog beter te kijken en zich te verbazen over de diversiteit in de dierenwereld.

Titel: De Dijk / Rots in de branding?
Auteurs: Frans Buisink / Diederik Aten

Deze uitgave bevat twee publicaties in één band, beide over de Hondsbosche Zeewering. Rots in de Branding behandelt het historisch perspectief, De Dijk schetst flora en fauna op de dijk na de recente drastische vernieuwing in woord en beeld.

We hebben daarom een vriendelijk verzoek: als u boeken hebt die u aan onze bibliotheek wilt schenken, neem eerst contact met ons op zodat we kunnen overleggen over het hoe en wat.

De bibliothecarissen: Hanneke Dam en Pieter de Groot

Voor leden van het IVN Noord-Kennemerland en KNNV Alkmaar-Den Helder is het mogelijk boeken van de KNNV uitgeverij met 10% korting te kopen bij boekhandel Van der Meulen in de Langestraat te Alkmaar. Je hoeft bij het afrekenen alleen maar te melden dat je lid bent van het IVN of de KNNV.

Gezond Natuur Wandelen

tekst: Joop Bons,
foto's; René Glas.

Gezond Natuur Wandelen werd in 2014 opgericht naar een idee van Jan Kuipers en enkele anderen. Doel van de stichting was om mensen meer in beweging te krijgen, ze wat van de natuur te laten leren d.m.v. enkele natuurmomenten gedurende een wandeling, met na die wandeling de gelegenheid om koffie te drinken. Verder was de bedoeling dat iedere week op een vaste tijd vanaf een vaste plaats gewandeld zou worden. Er was enig voorwerk gedaan door GNW (afkorting van Gezond Natuur Wandelen). Men vond sponsors in PWN, Koninklijke Wandelbond Nederland, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer en IVN.

Ik was meteen enthousiast omdat het format leek te voldoen aan de behoefte en de organisatie ervan simpel leek. Omdat het runnen van een dergelijke activiteit voor één mens te veel leek, hebben we met de natuurgidsen Arjen Geerling, Trudy Verlaat, Irene Voorberg en ondergetekende een team gevormd en een maandrooster opgesteld om de groep wandelaars te begeleiden. Wij kozen met onze groep ervoor om bij Duinvermaak in Bergen iedere week te starten op donderdag precies om 10 uur. De wandeling zou dan één uur duren. Weer of geen weer; alleen bij windkracht 7 of meer gaan we meteen aan de koffie. De wandeling loopt in het Bergerbos, in het Noordhollands Duinreservaat richting Schaapskooi en de Staatsbossen, richting Schoorlse nok. Deze route bleek ideaal. Koffie bij Duinvermaak was bij de hand, een goede parkeermogelijkheid voor het parkeren van auto's en fietsen.

De GWN-folders en posters hebben we verspreid en een stukje in de krant deed de rest. Op 1 oktober 2016 zijn we klein maar fijn begonnen. Weldra bleek deze aanpak een succesformule te zijn. De redelijk korte tijd van een

uur wandelen, de twee of drie natuurmomenten met informatie door de natuurgidsen onderweg gegeven, maar ook het sociale contact tijdens het wandelen en achteraf bij de koffie, sloeg enorm aan. Iedere gids heeft zo zijn/haar eigen interessegebieden en werkwijze, de seizoenen geven steeds weer nieuwe aanleidingen om wat te vertellen. Dit doen we dus met ons team al zes en een half jaar, 52 keer per jaar. Men hoeft zich niet te aan of af te melden. De meelopers zijn ervan verzekerd dat er iedere week minstens één gids hen opwacht bij de fietsenstalling bij Duinvermaak. De gidsen vangen elkaars afwezigheid op en dat blijkt altijd te lukken. In de coronatijd zijn we ook doorgegaan. Afspraak was 1,5 meter afstand houden: ieder aan de kant van het pad. Zelfs met koffie to go achteraf gaf dat een gezellig samenzijn.

De gemiddelde groepsgrootte varieert enigszins. Beïnvloed door het weer (regen) of vakantietijd, maar gemiddeld toch altijd wel 15 deelnemers.

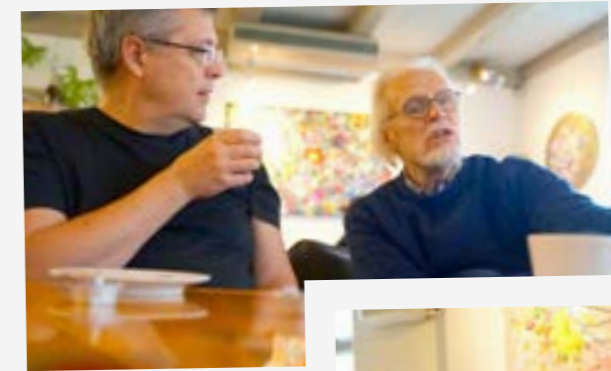
Wij, als gidsen, beschouwen deze activiteit toch ook als een semi IVN-activiteit. Als je 52 weken per jaar mensen

kort wat over de natuur kan vertellen op een dergelijke wijze is dat ons inziens heel zinvol. Bijkomend en leuk is dat de gidsen ondertussen ook van elkaar leren.

De deelnemers praten vaak met elkaar onderweg en achteraf bij de koffie. Je ziet dan dat het sociale aspect voor de deelnemers heel belangrijk is. Je hoort ook wel eens vertrouwelijke dingen waar mensen bij voorbeeld mee worstelen en waar je in een "gewone" IVN excursie niet aan toekomt. De deelnemers weten dat interesse van de gidsen bij de natuur ligt en dat we ook actieve IVN leden zijn. Voordeel daarvan is dat de deelnemers soms aan IVN-excursies meedoen en soms IVN-lid worden (daar maken we ook reclame voor).

Wie zich interesseert over hoe deze wandelingen functioneren, nodigen wij graag uit om eens mee te lopen. Heb je ideeën om zelf in de regio een groep te starten, dan geven we graag informatie.

Wie meer wil weten over Gezond Natuur Wandelen en wil zien hoeveel groepen er inmiddels zijn in Nederland en waar, kan kijken op de website www.gezondnatuurwandelen.nl

Dr. Fop I. Brouwer

“Alles wat groeit en bloeit en ons telkens weer boeit”

Mart van Zweeden

Aanleiding

Zoals vele AOW-gerechtigden beschik ik nu over tijd om de natuur te bezoeken en nader te bestuderen. Dat is aanmerkelijk vereenvoudigd door het beschikbaar komen van elektronische determinatiehulpmiddelen voor de mobiele telefoon. De lastigere soortgroepen worden daardoor ook voor (relatieve) leken toegankelijk.

Een en ander leidt ertoe dat men mij, tot verbazing van voorbijgangers, met mijn neus bij de grond of in bosschages aantreft. Dat ontlokt vragen als “wat zoekt u?”, “waar kijkt u naar?”

De ene keer geef ik uitleg en toelichting, dan weer wordt volstaan met mijn favoriete antwoord: “Alles wat groeit en bloeit”. Aanvankelijk in de veronderstelling dat dit herkenning oproept en spontaan aangevuld wordt met: “En ons telkens weer boeit”. Maar dat gebeurt zelden. De uitleg dat dit motto in dichtvorm onlosmakelijk verbonden is met dr. Fop I. Brouwer levert veelal slechts glazige blikken op. Maar wie was Fop I. Brouwer? Voor mij een vage herinnering. Nieuwsgierig geworden dook ik het verleden in.

Jaren zestig

“Alles wat groeit en bloeit en ons telkens weer boeit”. Wat een jeugdherinnering,

zo’n zestig jaar geleden! Gekluisterd aan het radiotoestel, dat verbonden was met een kastje aan de muur (de ‘draadomroep’, met slechts vier mogelijkheden: Hilversum I t/m IV), luisterend naar de ietwat statige stem van dr. Fop I. Brouwer, die tevergeefs zijn Groningse accent trachtte te verbloemen.

Wie was Fop I. Brouwer?

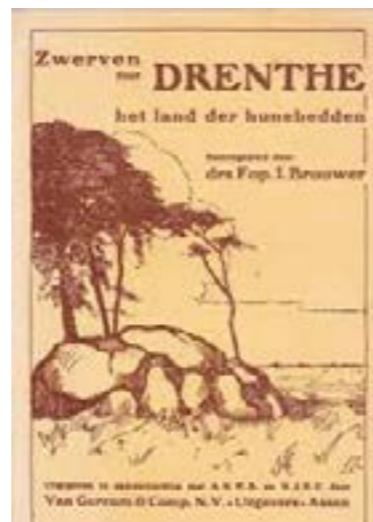
Foppe Inne Brouwer (Groningen 1912 - Haren 1991) was bioloog en radiopresentator. Reeds in 1939 maakte hij zijn eerste radioprogramma voor de VARA: *Een wandeling door de herfstnatuur*. In 1952 kreeg Brouwer een tweewekelijkse rubriek bij de VARA: *Langs ongebaande wegen - Drs. Fop I. Brouwer neemt ons mee naar buiten*. De meeste bekendheid kreeg hij vanwege zijn medewerking aan het vanaf 1955 uitgezonden wekelijkse programma van Bert Garthoff op de zondagmorgen, dat 's zomers *Weer of geen weer* en 's winters *Is en weder dienend* heette. Een breed scala van onderwerpen kwam aan bod, van onder andere schelpen, paddenstoelen, planten tot glaciële relictten. Hij sloot zijn praatje steevast af met de gevlugelde uitdrukking “Alles wat groeit

en bloeit en ons steeds weer boeit”. Deze zin werd zijn handelsmerk. Toen Oranjeboom ongevraagd zijn slogan leende voor een reclamecampagne, kon de bierbrouwer zijn schuld afkopen met een donatie aan de Hortus in zijn woonplaats Haren, waar Brouwer veel te vinden was.

Naast zijn werkzaamheden voor de VARA was Brouwer verbonden aan de RONO (Regionale Omroep Noord en Oost) en na de opsplitsing aan Radio Noord, waar hij elke woensdagavond een radio-uitzending over natuur verzorgde. Beide programma's hadden een grote luisterdichtheid, wat ook bleek uit de vele vragen die ingezonden werden (de post bezorgde in hoogtijdagen wekelijks honderden brieven op zijn huisadres). Elke vraag werd beantwoord, het wel persoonlijk, dan wel in een radio-uitzending. In 1979 stopte Brouwer met zijn wekelijkse radiobijdragen na bijna drieduizend spreekbeurten. In het dagelijks leven was Brouwer directeur van de Middelbare Landbouwschool in Groningen. Brouwer schreef diverse schoolboeken over biologie en plantkunde.

In navolging van Thijssen en Heimans

vond hij het belangrijk zijn natuurkennis te delen met anderen. Hij schreef goed gelezen columns in het Nieuwsblad van het Noorden. Net als Thijssen vertelde hij graag over het natuurleven in zijn woonomgeving (Groningen en Drenthe), maar ook over zijn reizen in Europa en naar Suriname.

Over de mens Brouwer is weinig informatie te vinden. Een anekdote geeft enigszins een beeld: In het Natuurhistorisch Museum in Groningen was naast de RONO ook een jongerencentrum gehuisvest waar muziek klonk. Brouwer was geen liefhebber van rock-'n-roll. Toen hij genoeg had van de ‘herrie-muziek’ deed hij bij de gemeente zijn beklag. Het jongerencentrum werd gesloten.

Brouwer was, evenals Heimans, lid van een Vrijmetselaarsloge en schreef een boek over de Schotse Ritus.

Jac. P. Thijssen

Hoe kwam Foppe Inne Brouwer op het idee zich Dr. Fop I. Brouwer te noemen? Een voor de hand liggende veronderstelling is dat hij zich wilde spiegelen aan de vermaarde natuurbeschermer, onderwijzer en schrijver Jacobus Pieter Thijssen (1865-1945), beter bekend als Dr. Jac. P. Thijssen. Wellicht wordt Brouwer daarmee te kort gedaan en waren er destijds meer die hun naam op deze wijze afkortten.

Thijssen ontving in 1922 een eredoctoraat van de Universiteit van Amsterdam vanwege zijn inspanningen om de natuur onder de aandacht van een groot publiek te brengen, mede door middel van publicatie (met compagnon Heimans) van tal van natuurboeken.

Brouwer is in 1958 aan de Universiteit van Amsterdam gepromoveerd tot doctor in de wis- en natuurkunde op

het proefschrift *Leven en werken van E. Heimans en de opbloei der natuurstudie in Nederland in het begin van de twintigste eeuw*.

Ook Brouwer was verbonden aan het onderwijs en schreef meerdere biologieschoolboeken. Mogelijk geïnspireerd door de successen van de Verkade-albums van Thijssen schreef Brouwer in 1948 het verzamelalbum *Voorjaar* (NV Tiktak, koffie en thee, Groningen en Amsterdam). Bij andere uitgeverij boeken met prachtige titels als *Zwerven door Drenthe, het land der hunebedden* (1939), *Boom en struik in Groninger land* (1947), *Zoogdieren kruisen ons pad* (1948). Vergelijkbare successen voor Brouwer bleven uit. Hij kon echter beschikken over een nieuw medium, de radio, dat hem toch nog regionale en landelijke bekendheid gaf. Om zijn luisteraars bij de les te houden maakte hij af en toe opzettelijk een foutje, want dat zou Thijssen volgens hem ook gedaan hebben.

Inspiratie

Brouwer is via zijn radioprogramma's een inspirator geweest. Niet op dezelfde schaal als Thijssen, maar bij menigeen werd aandacht en liefde voor de natuur vergroot en “Alles wat groeit en bloeit” tot lijfspreuk gemaakt. Voor sommigen werd het zelfs medebepalend voor hun beroepskeuze. Scholieren werden geadviseerd op woensdagavond naar zijn uitzendingen te luisteren.

Tot slot

Hoewel Brouwer in de vergetelheid lijkt te zijn geraakt, zouden treinreizigers hem kunnen kennen: Hij is een van de Noord-Nederlanders naar wie een treinstel is vernoemd: een Spurt van Ariva Personenvervoer Nederland kreeg de naam *Foppe Inne Brouwer*. Haren heeft de Fop I. Brouwerhof.

Wellicht is Brouwer dankzij bovenstaande bijdrage weer iets meer tot leven gebracht.

Bronvermeldingen

Wikipedia. “Fop I. Brouwer”

Coesèl, M., 2009. “Wie was? Nr 16: Fop I. Brouwer”, Heimans en Thijssen Nieuwsbrief

Biodiversiteit De Groene Oase

Pieter Korstanje

Dit jaar 'adopteerde' onze KNNV-afdeling De Groene Oase. Dit is een voedselbos en fruitbomenweide, ten noorden van Koedijk. Het project is in 2017 gestart. Hoe heeft de biodiversiteit zich sinds die tijd ontwikkeld? De Stichting Groene Oase vroeg onze afdeling om aan de hand van een aantal inventarisaties een beeld te schetsen van de soortenrijkdom die is ontstaan.

De Groene Oase bevindt zich in het noordwestelijke puntje van Recreatieschap Geestmerambacht, op de kruising van de Kanaaldijk en de N504. Het stuk grond hier is eigenlijk een reservering voor de aanleg van een kruispunt en weg richting de kust, die er nooit is gekomen. In het verleden is er een populierenbos aangelegd dat een jaar of tien geleden is gekapt. Doordat het terrein wordt doorsneden door de N504 is er een noordelijk en een zuidelijk gedeelte. In het noordelijk deel wordt een voedselbos gerealiseerd en is een paddenpoel aangelegd. Het zuidelijk deel is intensiever in gebruik. Er zijn bomen aangeplant en er is een ecologische oeverzone aangelegd. Het terrein is vrij toegankelijk. De Groene Oase wordt beheerd door de gelijknamige stichting. Het initiatief komt voort uit het provinciale programma 'Groen Kapitaal'. Doel hiervan is groene projecten en initiatieven aanjagen en verbinden.

We hebben in 2022 drie excursies georganiseerd. In het vroege voorjaar was er een mossen- en korstmossenexcursie. In mei hebben we een insectenexcursie georganiseerd en in juli een plantenexcursie. Buiten deze excursies zijn er waarnemingen gedaan door KNNV-leden en overige bezoekers. Alle waarnemingen zijn doorgegeven aan Waarneming.nl. Op deze website is een zgn. Bioblitz-pagina aangemaakt, waarop alle vondsten zijn terug te zien. Deze laagdrempelige manier van onderzoek, die wordt uitgevoerd door geïnteresseerde vrijwilligers, wordt ook wel citizen science, of burger-

wetenschap genoemd. In totaal zijn er in 2022 door 43 waarnemers 1.091 waarnemingen doorgegeven. Het aantal soorten dat is gezien bedraagt 496. Van een aantal soorten zijn dus meerdere waarnemingen ingevoerd. Over de uitkomsten van de jaarrondinventarisatie is een rapport opgesteld, waarin op alle soortgroepen wordt ingegaan.

Flora

Er zijn meer dan honderdtwintig verschillende plantensoorten aangetroffen in de Groene Oase. Daarbij moet wel worden gezegd dat een aantal soorten waarschijnlijk een handje is geholpen om zich op het terrein te vestigen. Er is aangeplant en uitgezaaid. De kleiige, voedselrijke bodem zorgt voor een ruige begroeiing met veel braam, brandnetel en hoog opgaande grassen. In het voorjaar komen daartussen algemene soorten als speenkruid, fluitenkruid, Gewone berenklauw en peen tot bloei. Op stukjes grond die bewerkt zijn, vind je akkerkruiden, zoals herik, Echte kamille, raapzaad, akkerkool en Kleine veldkers. Langs de oevers is de plantengroei het meest divers. Hier groeit onder andere Grote egelskop, en moerasandoorn.

Op 25 februari heeft de Mossenwerkgroep de Groene Oase geïnventariseerd op mossen en korstmossen. Er zijn in totaal meer dan veertig verschillende soorten waargenomen. De kleiige ondergrond wordt weer spiegeld in de aangetroffen soorten. Zo werd er kleivedermos gevonden, evenals Gewoon kleimos. Op de bodem groeide verder parapluutjesmos

en algemeen voorkomende soorten als Gewoon smaragdsteeltje, Gewoon krulmos en Gewoon purpersteeltje. Op een paar wat oudere bomen vonden we Gewoon schijfjesmos, boomsterretje, Bleek boomvorkje en Gekroesde haarmuts. Verder vonden we knikkersterretje. Naast mossen is er ook naar korstmossen gekeken. Er werden soorten gevonden als Groot dooiermos, kapesvingermos en Grauw rijpmos. Verder werden er verschillende schriftmossen aangetroffen, waaronder Wit schriftmos, Zwart schriftmos en rivierschriftmos.

Grote insectenrijkdom

Wat een schitterende vliegen en muggen zijn er te vinden in de Groene Oase. Wanneer de zon een beetje kracht krijgt, worden de zweefvliegen actief, waarvan er een twintigtal soorten zijn aangetroffen. De doodskopzweefvlieg is hiervan een van de grotere. Met een beetje fantasie is inderdaad de tekening van een doodskop op zijn rug te herkennen. Sommige soorten vliegen leven als larve binnenin een blad. Ze eten daar tussen de boven- en onderkant van het blad een gang (ook wel mijn genoemd) uit, waarin ze als larve leven. Soms kun je aan de hand van de combinatie van de vorm van de mijn waar de larve in leeft en de betreffende plantensoort een vlieg op naam brengen. Zo vonden we op een klaverblad bijvoorbeeld de mijn van de larven van het vliegje *Agromyza nana*. Er zijn verschillende langpootmuggen gevonden in het gebied. Soorten met grappige namen als hoefijzertijger, spoolettijger en zigzagtijger hebben een fraaie tekening op vleugels en lichaam.

Er zijn maar liefst tweeëndertig verschillende soorten bijen en wespen op naam gebracht. Zo komt bijvoorbeeld de bijenwolf voor op het terrein. De vrouwtjes van deze soort hebben het, zoals de naam suggereert, voorzien op bijen. De bijen worden gevangen en verlamd. Vervolgens worden ze in een ondergrondse kamer gelegd, waar de larven, wanneer deze zijn uitgekomen, de nog steeds levende bijen oppeuzelen. Onverwachte gruwelen dus in De Groene Oase. Van sommige wespesoorten werden alleen de 'gallen' gevonden, waarin zich de larven ontwikkelen. Aan de hand hiervan zijn bijvoorbeeld de eikenstuitergalwesp, de Gladde rozenerwtengalwesp en de Satijnen knoopjesgalwesp ontdekt. Prachtige namen overigens. Ook mooi is de schitterend gekleurde goudwesp *Chrysis angustula*, waarvoor nog geen Nederlandse naam voorhanden is.

Een andere soortgroep met veel prachtige soorten betreft de wantsen. Bijvoorbeeld de aardappelprachtblindwants, de Rode halsbandwants, of de Blauwe schildwants. Ook veel cicaden mogen er overigens zijn. Neem bijvoorbeeld de bloedcicade. In totaal zijn er meer dan vijftig verschillende soorten wantsen en cicaden gevonden. Een leuke vondst voor ons was de kleefkruidgraafwants. Voor de meeste deelnemers aan de excursie was het de eerste keer dat ze een kleefkruidgraafwants zagen. Het diertje liet zich netjes op de foto zetten.

Er zijn verschillende hooiwagens gevonden. Naast de Gewone hooiwagen werden de Bonte hooiwagen en de

voorjaarshooiwagen waargenomen. Tijdens de insectenexcursie waren we getuige van een schorsmarpissa die een vlieg aan het verorberen was. Marpissa's zijn spinnen die hun prooi besluipen en bespringen. Ze maken dus geen web. Van de soorten die wel een web maken vonden we onder andere de kraamwebspin, de rietkruispin en de Platte wielwebspin. De weideschorpioenvlieg ziet er prachtig uit. Ondanks zijn naam is hij niet gevaarlijk.

Conclusie

Een heel jaar planten en dieren waarnemen op De Groene Oase heeft geleid tot een aardige impressie van de flora en fauna op het terrein. Uit de inventarisatie blijkt dat de biodiversiteit zich leuk aan het ontwikkelen is. De ruige begroeiing maakt dat het terrein vooral voor insecten een eldorado is. Dieren vinden er voedsel en schuilgelegenheid. Zo is er veel braam te vinden op het terrein. Op braamstruiken komen flink wat verschillende soorten voor. Verder zorgt de afwisseling van grasruigtes, riet, struweel en opgaande bomen, voor een afwisseling van biotopen, met bijbehorende planten en dieren. Door over een jaar of vijf opnieuw een inventarisatie uit te voeren, kan de ontwikkeling van de biodiversiteit worden gevolgd. Veel jonge aanplant is dan wat groter, wat mogelijk nieuwe soorten aantrekt. De Groene Oase ontwikkelt zich, zowel voor mensen als voor de natuur, tot een groene rustplek, met een rijke biodiversiteit.

Planten	122
Vliegen en muggen	69
Vogels	53
Mossen en korstmossen	43
Bijen, wespen en mieren	32
Paddenstoelen	31
Kevers	28
Wantsen, cicaden en plantenluizen	26
Nachtvlinders en micro's	24
Geleedpotigen (overig)	22
Dagvlinders	14
Libellen	10
Weekdieren	10
Insecten (overig)	4
Zoogdieren	3
Sprinkhanen en krekels	3
Reptielen en amfibieën	1

ALLEDAGSE VLINDERS

– deel 5 – CITROENVLINDER (*Gonepteryx rhamni*)

(10 wetenswaardigheden over een alledaagse soort, welke daardoor met andere ogen bekeken kan worden)

Verzameld door Ruud Costers (ruudcosters27@gmail.com)

1. Het is een van de weinige dagvlinders die in alle maanden van het jaar gezien kan worden. In het prille voorjaar is het een van de eerst vliegende dagvlinders. De vrouwtjes verschijnen enkele weken later dan de mannetjes.
2. De soort vliegt in slechts één generatie. Het is nog steeds geen uitgemaakte zaak of de vlinders een zomer-rust houden.
3. De soort overwintert als vlinder in boomholtes of laag in dichte vegetatie, trotseert 20 graden vorst door in diapauze te gaan en kan dan bijna een jaar oud worden.
4. De geslachtsdimorfie is overduidelijk: het mannetje is felgeel en het vrouwtje geelgroen.
5. De mannetjes achtervolgen iedere witte vlinder om te zien of het soms een vrouwtje citroenvlinder is. Tijdens de balts vliegen zij soms achteruit. Ook koolwitjes-mannen baltsen met citroenvlinder-vrouwtjes.
6. Mijn persoonlijke fenologische datagrenzen in de Noordkop zijn 26 februari (2019) en 29 oktober (2016).
7. De gemiddelde duur van de stadia is voor ei 6, rups 32, pop 12 en vlinder 340 dagen. Het vrouwtje legt gemiddeld 95 eitjes.
8. Elk eitje wordt door het vrouwtje apart aan de onderkant van een blad van alleen sporkehout of wegedoorn geplakt. De jonge rupsjes zitten op de middennerf van de jongste pas ontplooide blaadjes,
9. De nectar halen zij in het voorjaar vooral uit bloeiende wilg en daarna uit de bloemen van onder andere vlinderstruik, distels en koninginnekruid.
10. De pop is tussen het gebladerte perfect gecamoufleerd. Maar dichtbij springen het donkere 'oog' en het spitse snuitje eruit. Mogelijk betreft dit functionele mimicry ter afschrikking door gelijkenis met de roest-vleksluipwesp. De rupsen zijn niet kieskeurig en voeden zich met allerlei grassoorten met een voorkeur voor kweek en kroppaar.

citroenvlinder-man 27 aug. 2017
Alkmaar-Rekerhout

citroenvlinder-vrouw 12 mei 2016
Pettemerbos

Foto's: Ruud Costers

Duincollege over voorgenomen dennenkap

Piet Singer

Op woensdagmiddag 9 november hebben 15 gidsen, die in het NHD actief zijn, deelgenomen aan een duincollege verzorgd door PWN-boswachter Natasja Nachbar in het duingebied aan de noordzijde van Bergen aan Zee.

De reden voor dit college was, dat PWN sinds oktober een publiekscampagne houdt over de voorgenomen boskap van 16 ha naaldbos, om te proberen de negatieve gevolgen van de stikstofdepositie te beperken. Zij wilde ons, gidsen in het duingebied, daar graag als één van de eersten over informeren.

Feitelijk heeft PWN als beheerder van het NHD geen directe tools om de negatieve gevolgen van de stikstofdepositie en de klimaatverandering tegen te gaan. Het enige middel wat ze ter beschikking staat is om de wind te gebruiken om vergrassing, verzuring en dergelijke tegen te gaan.

Doordat 90 jaren geleden een begin was gemaakt met het aanleggen van naaldbossen op plekken waarvoor ze ecologisch niet geschikt zijn, zullen deze bossen binnen 50-100 jaar vanaf nu uit zichzelf – onder meer door toedoen van de honingzwam – weer verdwijnen. Daar kan echter in verband met de steeds maar toenemende negatieve effecten van de stikstofdepositie niet langer op worden gewacht. Daarnaast moeten we beseffen dat naaldbossen **van nature** niet vlak achter de zeereep in de duinen voorkomen, maar pas na een paar kilometer landinwaarts. Wél komen er dicht bij de zee eiken- en berkenbosjes in kleine valleitjes voor (zogenaamde duinbossen), maar geen naaldbossen!

Probleem is nu dat door de verzuring van de bodem en verzuuring van de vegetatie met braam, duinriet en grassen de biodiversiteit nog verder

zal afnemen en soorten zullen verdwijnen die later niet of zeer moeizaam kunnen herstellen. Het is dus zaak om snel maatregelen te nemen om het "ecolandschap" *zichzelf* te kunnen laten herstellen. Opgemerkt wordt dat een verdwenen ecosysteem niet meer in die staat terug zal kunnen komen. Wat overblijft is een uitgekledde, gedegene-reerd vorm.

Natasja had zelf ook als eens met een PH-papiertje de zuurtegraad van de bodem/humus opgemeten en kwam al tot PH waarden van 4,0 – 4,5. Niet alleen de zuurtegraad gaat omlaag, maar ook diverse onmisbare mineralen worden uitgespoeld. Alleen het mineraal aluminium blijft dan nog over, waardoor alleen nog wat heide wil groeien, klauwtjesmos en in latere nog slechtere stadia het gaffeltandmos en haarmos... Ook groeit er nu al een overdaad aan tankmos: Grijs kronkelsteeltje.

Na een inleidend verhaal gingen we over het fietspad noordwaarts. Bij het fietspad was direct de kwalijke uitwerking van de stikstofdepositie al te zien. Toen Natasja 15 jaar geleden als vrijwilligster in dit gebied werkte, was de berm van het fietspad nog schraal en groeiden er volop paddenstoelen. Nu is de berm begroeid met onder andere grassen, duinriet en braam.

We liepen verder via de Verspyckweg het bos uit en daarna direct rechtsaf over het kale duin naar het

Lange Vlak en vervolgens weer de kortste weg door het Schulpvlak terug naar de parkeerplaats.

Aangekomen in het duin kregen we direct al een mooi voorbeeld van hoe het zou kunnen worden. Op een stobbe zaten veel soorten mossen, wat dit mooie plaatje opleverde.

Dit is een foto die gemaakt is op het Schulpvlak in de richting van het Buizerdvlak (dus richting de zee).

Situatie na uitvoering van de voorgenomen acties

In de nieuwe situatie, na verwijderen van 11 ha bos bij het Eendenvlak en 5 ha bos voor het Buizerdvlak, krijgt de wind meer ruimte richting het Lange vlak en het Schulpvlak. Dat zorgt ervoor dat er veel meer stuifzand verder het gebied in zal kunnen komen.

In het midden van de foto zie je het huidige waaigat. Het plan van PWN is om de naaldbomen, die op deze foto nog te zien zijn, allemaal te verwijderen.

Hierdoor krijgt de wind veel meer vrij spel, waardoor kalkrijk zand naar binnen toe kan waaien, zodat de bodem niet definitief verzuurd en niet wordt uitgeput. De natuur in dit gebied zal hierdoor vitaler en veerkrachtiger worden.

De situatie met betrekking tot de windsnelheden en het zoutgehalte van de lucht wordt nu al op diverse plekken gemonitord om een "nulmeting" te hebben en later de veranderingen te kunnen volgen.

Het 16 ha naaldbos beslaat overigens slechts 1,1% van het totale oppervlak aan bos in de gemeente Bergen.

Natasja omschreef deze veranderingsstrategie als het opentrekken van het gordijn om de wind meer ruimte te geven. Een deelnemer aan één van de eerste colleges riep al uit: "Ik kan niet wachten tot de bosrand naar achter is gezet!!"

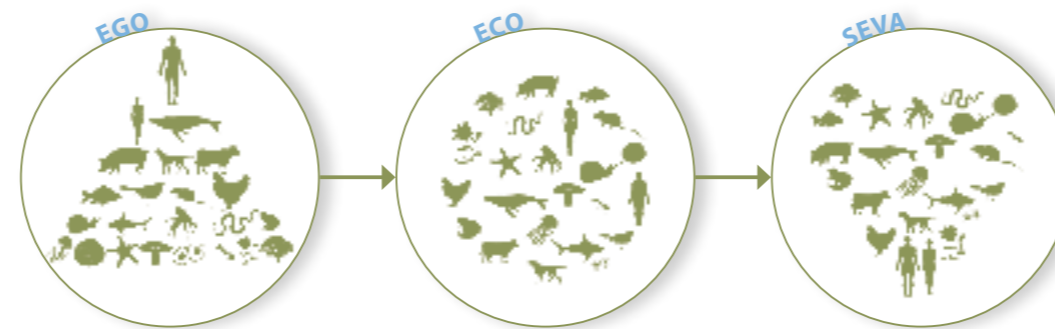
Wij waren in ieder geval héél blij met het verhaal dat Natasja voor ons neer-gezet heeft!

ONLY PLANET

Een positief boek over klimaatverandering van Tim van Hattum

Henk Groenewegen

klimaatverandering tot stand komt, welke rol onze geïndustrialiseerde samenleving daarbij speelt en welke ontwrichtende gevolgen de stijging van de wereldtemperatuur al heeft en in de toekomst zal hebben. Niet alleen op de menselijke samenleving, maar op de biodiversiteit in het algemeen. Maar Van Hattum werkt ook een aantal realistische oplossingsrichtingen uit. Een van zijn belangrijkste uitgangspunten is dat herstel van de natuur onmisbaar is voor het tegengaan van verdere klimaatverandering en het ons weerbaar maken tegen de veranderingen waar we in de wereld nu al mee te maken hebben. En dat moet ons als IVN-ers/KNNV-ers, natuurliefhebbers en natuurbeschermers, natuurlijk erg aanspreken.

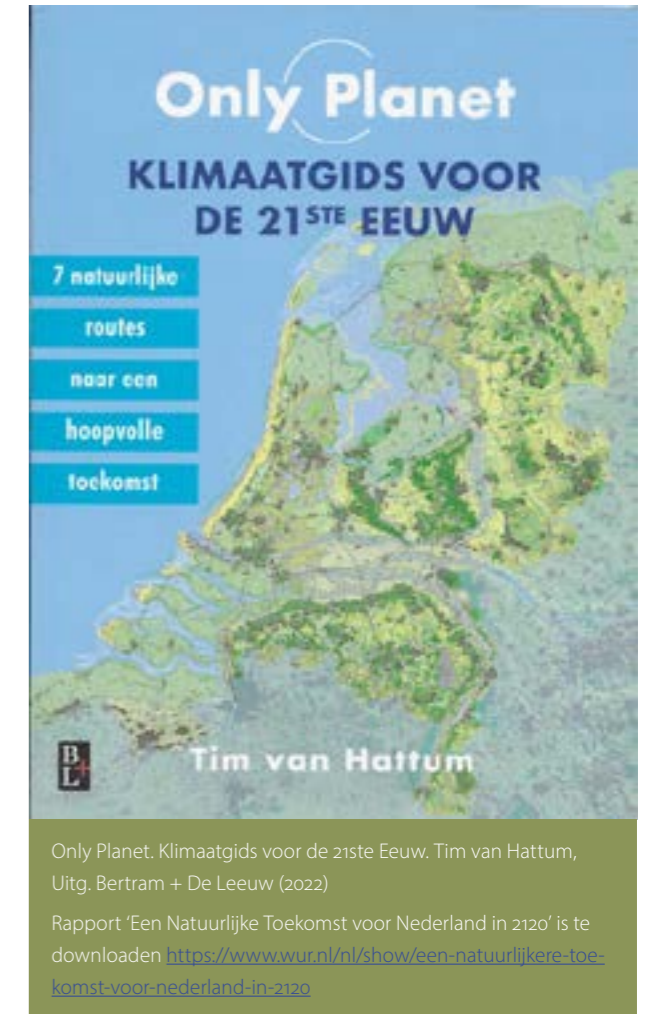
Het verhaal van Tim van Hattum is dan ook geen alarmistisch verhaal dat het allemaal misgaat met de wereld, maar het biedt, zoals het titelblad al aangeeft, '7 natuurlijke routes naar een hoopvolle toekomst'. De kern van het boek is dan ook een beschrijving van deze zeven routes met als 'uitsmijter' een korte samenvatting van 'Een Natuurlijke Toekomst voor Nederland in 2120' op basis van een rapport dat Van Hattum en collega's in 2019 hebben uitgebracht.

Wat houden deze zeven routes in? Het voert te ver om hier diep op in te gaan, maar een korte samenvatting geeft wel een beeld van de oplossingsrichtingen die Van Hattum ziet. Bij alle zeven routes speelt respect, herstel en beleving van de natuur een belangrijke rol. In de eerste plaats moeten we de natuur weer zien als een bondgenoot. Herstel van de natuur, denk aan creëren van natte gebieden (wetlands), natuurlijke kustbescherming, planten van bomen, etc. kan ons beschermen tegen extreme weersomstandigheden en bovendien de uitstoot van broeikasgassen tegengaan. Geef de natuur ook rechten. Een tweede aspect betreft onze omgang met het schaarse zoete water op deze planeet: zoet water is het nieuwe goud. Voorts zullen we ons voedselstelsel drastisch moeten aanpassen door de overgang van een vorm van landbouw die de bodem uitput en het

milieu vergiftigt, naar een regeneratieve landbouw en een circulair voedselstelsel (30% van het geproduceerde voedsel wordt verspild!). Het vergroenen van steden, industriegebieden en woonwijken heeft een verkoelend effect, neemt meer water op en is heel belangrijk voor de gezondheid van mensen. Het belang van hernieuwbare energie krijgt uiteraard ook veel aandacht, evenals de transitie naar een circulaire economie, waarin het streven naar welzijn belangrijker wordt gezien dan de huidige 'heilige graal' van een eeuwig groeiend bruto nationaal product. In zijn laatste 'route' betoogt de schrijver dat het bevorderen van een gezonde levensstijl, waarbij de natuur ook een belangrijke rol speelt, een positieve bijdrage kan leveren aan een hoopvol perspectief voor de toekomst.

In alle zeven routes leveren technologische ontwikkelingen een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Toch is de essentie van het betoog van Van Hattum dat onze omgang met de natuur en haar natuurlijke hulpbronnen zal moeten veranderen om echt het verschil te maken. Een mooie weergave van hoe we ons wereldbeeld zouden moeten aanpassen wordt weergegeven in het EGO-ECO-SEVA cartoon. Van een hiërarchisch wereldbeeld, waarin de mens boven en

buiten de natuur staat (EGO), naar het besef dat we als mens onderdeel zijn van de natuur (ECO), naar een wereldbeeld waarin de mens zoveel mogelijk bijdraagt aan de instandhouding van de natuur, zijn eigen leefomgeving. Als je zo om je heen kijkt zijn er al veel ontwikkelingen die hierbij aansluiten. Een hoopvol perspectief.

klimaatcursus

Het landelijk IVN heeft een klimaatcursus 'De Groene Verandering' opgezet die lokaal kan worden georganiseerd. Naast uitleg over oorzaken en gevolgen van klimaatverandering komt ook uitgebreid aan de orde wat we zelf kunnen doen. Juist het gezamenlijk maken van actieplannen (klein en beperkt of juist verstrekkender) werkt stimulerend. Bij voldoende belangstelling kunnen we in onze regio ook een dergelijke cursus organiseren. Mocht u belangstelling hebben, laat het even weten via secretaris@ivnnk.nl.

KLEIN WARKRUID

OFWEL DUIVELSNAAGAREN IN DE DUINEN

Evert Maarschall

Ongeveer 18 jaar geleden heb ik, in BLADNR.1, een artikelje geschreven over planten zonder bladgroen die parasiteren op andere planten om aan deze zogeheten gastheren de nodige voedingsstoffen te onttrekken. Het ging daarbij om drie soorten bremrapen, het vogelnestje, stofzaad en klein warkruid. Over deze laatste soort gaat dit artikelje.

Kom je toevallig deze zeldzame plant bloeiend in de duinen tegen, dan moet je wel even door de knieën gaan om te zien waarom deze soort zowel de officiële naam “warkruid” als de volksnaam “duivelsnaagaren” heeft verdiend. Wat je in eerste instantie ziet (Afb.1) is een plakkaat warrig groeisel laag bij de grond dat in de bloeitijd rijkelijk voorzien is van groepjes minuscule witte bloempjes. Daartussen zie je vele uiterst dunne lichtroodgekleurde draden. Vanzelf komt dan de vraag bij je op: gaat de sapstroom die nodig is voor het transport van water en bouwstoffen naar die honderden bloempjes, door de ene oh zo lange draaddunne stengel, of is de veelheid van stengels die je ziet het gevolg van vele vertakkingen? Of bestaat het eigenlijk uit een verzameling individuen? In Afb.2 is het slechts enkele millimeter grote bloemetje vergroot te zien en in Afb.3 hoe een stengeltje een blad van een andere plant omsingeld heeft. Voor meer informatie duiken we de literatuur in.

Weeda schrijft: “warkruiden kiemen in de voorzomer. De kiemplant blijft korte tijd op eigen kracht in leven, maar haar worteltje vertoont nauwelijks ontwikkeling. Ondertussen voert het groeiende stengeltje ronddraaiende bewegingen (soms wordt binnen een kwartier een volledige cirkel beschreven) op zoek naar

een stengel van een geschikte gastheer zoals bijv. Grote tijm. Bij contact dringen zogeheten boorworteltjes de stengel van de gastheer binnen om de voedingsstoffen te kunnen onttrekken. De stengels vertakken zich veelal en kunnen bij hun verdere groei elke levende vaatplant omslingeren waar mee ze contact maken. Vandaar de beeldende volksnaam Duivelsnaagaren”

Over het voorkomen van Klein warkruid vermeldt de flora: vroeger algemeen op hoge zandgronden waar het woekert op struikhei, tegenwoordig is het een zeldzame soort wat ook geldt voor het duingebied waar het nooit algemeen geweest is. Zelf ken ik slechts een vijftal vindplaatsen in het duin, niet parasiterend op heide maar op Grote tijm en Geel walstro. Een bekende plek waar we Klein warkruid bij excursies altijd aantreffen was op een lage duinhelling in het Reggers-Sandervlak. Een recentere groeiplaats die we ontdekt hebben, bevindt zich aan de zuidzijde van de Noorderstraat op een enigszins geaccidenteerd open duingedeelte. Het is een bijzondere plek vanwege de enorme plakATEN bloeiend Klein warkruid in het zomerseizoen. Waar ik mij aanvankelijk zeer over verbaasde was, dat die bloeiende plakATEN zich elk jaar op een andere

plek vertoonden (wel vlak in de buurt). Vanwege de grootte, meerdere vierkante meters bloeiend warkruid, verkeerde ik daardoor in de veronderstelling dat het vaste planten waren, maar dat bleek ik fout te hebben. In de flora staat duidelijk: warkruiden zijn éénjarig! Dat zal dus wel de verklaring zijn voor de variaties in standplaats.

Andere soorten warkruid. In Nederland komen, afgezien van enkele zeer zeldzame soorten, naast het Klein warkruid nog twee soorten warkruiden voor: *Groot warkruid* en *hopwarkruid*. Deze laatste twee zijn gebonden aan de oeverruigten van de grote rivieren. Omdat ik van vroegere excursies wist waar ik ongeveer moest zoeken, heb ik in september een poging gewaagd deze soorten terug te vinden. Met de trein naar Zaltbommel, fiets gehuurd en oostwaarts langs de Waaldijk met fraaie uitzichten over de Waal en de uiterwaarden van Hurwenen. Na lang zoeken heb ik gevonden wat ik zocht: het enige bloeiende exemplaar van Groot warkruid (Afb.4) tussen de hoge brandnetels (de gastheer soort) aan de voet van de dijk, aan de rand van rivier. Het hopwarkruid groeit op een geheel andere plek, waar ik het aantrof tussen een massa bramen (de gastheer van deze soort) op de talud van de Waaldijk (Afb.5). Vanwege deze bramenmassa kon ik de bloemen echter niet van dichtbij fotograferen.

Afb.1. Klein warkruid

afb. 4b/Groot warkruid (foto Wim de Groot)

Afb.2. Bloemetje Klein warkruid (3 mm)

Afb.5b. Hopwarkruidv

Afb.3. Stengel om een blad heen gewonden

hopwarkruid

Afb.4a. Groeiplaats Groot warkruid (2)

Afb.5a. Groeiplaats hopwarkruid

Ger Augustus

VIJG

Ik wandel even met u door de bijbel. De vijgenboom en de wijnstok waren de planten die het meest werden aangetroffen in de nabijheid van de woningen. Samen worden deze beide telkens weer genoemd, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament, zodat "wijnstok en vijgenboom" bijna een spreekwoordelijke uitdrukking werd.

In de tijd van het Nieuwe Testament aten de mensen blijkbaar veel vijgen. Dat moest echter wel volgens de Joodse instructies gebeuren: de Joodse wet verbiedt de eigenaar gedurende de eerste drie jaar gebruik te maken van de vruchten van een nieuw geplante boom. In het vierde jaar mocht de bezitter alleen de vruchten eten, maar hij mocht deze niet verkopen. Pas in het vijfde jaar was het hem toegestaan de vruchten te verhandelen.

Lang geleden waren de mensen afhankelijk van planten, zaden en vruchten in de natuur. Vruchten bevatten vaak suikers en smaken daardoor anders dan de planten zelf. Verse vijgen smaken heel anders dan de meestal gegeten gedroogde vijgen.

Gedroogde vijgen zijn zoetig en kun je prima als gezonde vervanger voor snoep gebruiken. De vijg is gezond door zijn hoge gehalte aan vezels, kalium, calcium, mangaan en vitamine B6.

De vijgenboom is inheems in het Midden-Oosten. In dit Midden-Oosten ontmoetten verschillende werelddelen elkaar. Vijgen vormden een handelsproduct en via de handelsroutes kon de vijg in allerlei streken bekend raken. Vijgenbomen groeien nu ook in Griekenland, Italië, Turkije en Zuid-Frankrijk.

De Latijnse naam is *Ficus carica*. De vijg is lid van de moerbeifamilie. De vijgenboom groeit ook in Nederland in tuinen. In de herfst ontstaan aan de vijgenboom mini-vijgjes. Die moeten de winter zien te overleven. In feite zijn het bloemen. Ze groeien in het voorjaar uit en worden vijgen. Normaal worden de vijgen door de Gewone vijgenwesp (*Blastophaga psenes*) bestoven. Die kan door het oog van een naald kruipen. Dat kunnen we helaas niet met eigen ogen zien. De wesp is dus klein. Bovendien zijn er nog geen waarnemingen in Nederland. Een vijgenwesp kan in ons land niet overleven.

De vrouwelijke wesp komt uit de vrucht van een vijg en neemt stuifmeel mee. Ze is in haar korte leven op zoek naar een plekje om eitjes te leggen. In het binnenste van de vijg zoekt ze bloempjes met stijlen die kort genoeg zijn om met de legboor het vruchtbeginsel te bereiken. Tijdens het zoeken kruipt ze langs

stempels van veel bloemen. Hier laat ze stuifmeel op achter. Als ze de juiste bloemen heeft gevonden, legt ze eitjes in de vruchtbeginsels. Die vruchtbeginsels vormen dan een soort galletje. Dit is het einde van de levenstaak en kan de vijgenwesp sterven.

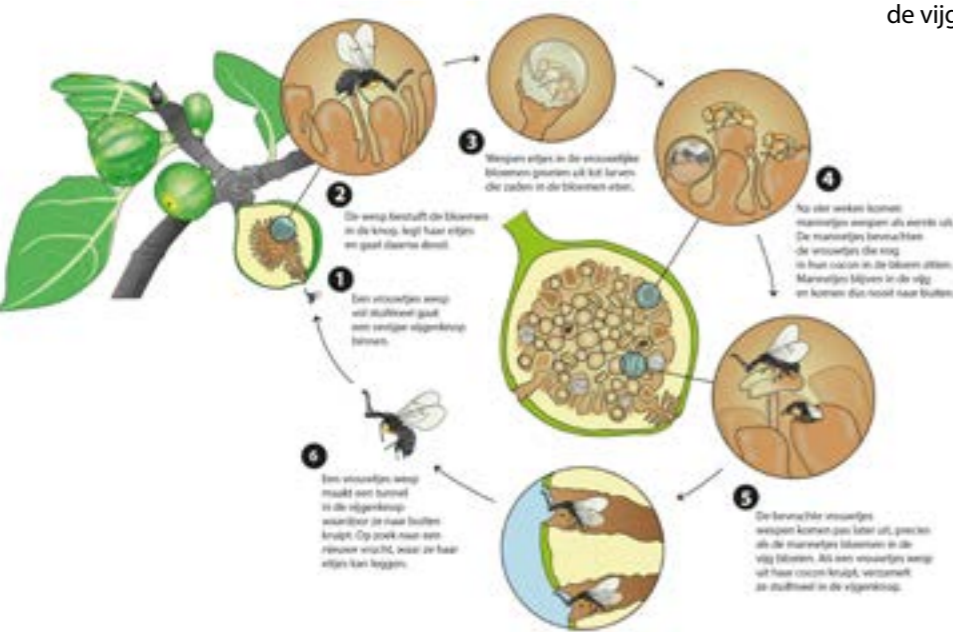
Een mannelijke wesp knaagt in de gal een gaatje. Door dat gaatje kan hij het eitje bevruchten. Later zal hij nog een keer terugkomen om het gaatje groter te maken. Door dat gaatje kan de nieuwe wesp uitvliegen. De vruchtbeginsels van de andere bloempjes groeien uit tot vruchtvlees met daarin de zaadjes.

Het grote voordeel van een vijgenboom in de tuin is dat je ook de bladeren kunt gebruiken. Veel mensen zullen niet meteen denken dat vijgenbladeren eetbaar zijn. De vijgenbladeren zijn vooral goed voor diabetespatiënten, omdat door het eten van vijgenblad het lichaam minder insuline nodig heeft, waardoor geen grote pieken en dalen ontstaan in de bloedsuikerspiegel. Doordat er veel kalium in de vijg zit, wat ook het bloedsuikerniveau meehelpt controleren, is de vijg een uitstekende vrucht voor een diabetes type 2 patiënt.

Ik eet graag gedroogde vijgen, verse vijgen vind ik niet zo lekker. Om dit verhaal te maken ontdekte ik steeds meer op Wikipedia. De vijgenboom kom ik wekelijks tegen in de tuin van de Hortus. Hier zijn er twee te vinden. Een van de twee was jarenlang potplant en ging in de winter de kas in vanwege de gevoeligheid voor de vorst! Ik hoop nu dat ik met dit verhaal er geen potje van heb gemaakt!

Illustration_Ficus_carica

Levensloop vijgwesp
Erik-Jan Bosch | Naturalis | Licentie: CC BY-NC-SA 4.0

VOGELVEERZWAM

PROFITEERT VAN VOGELGRIEP

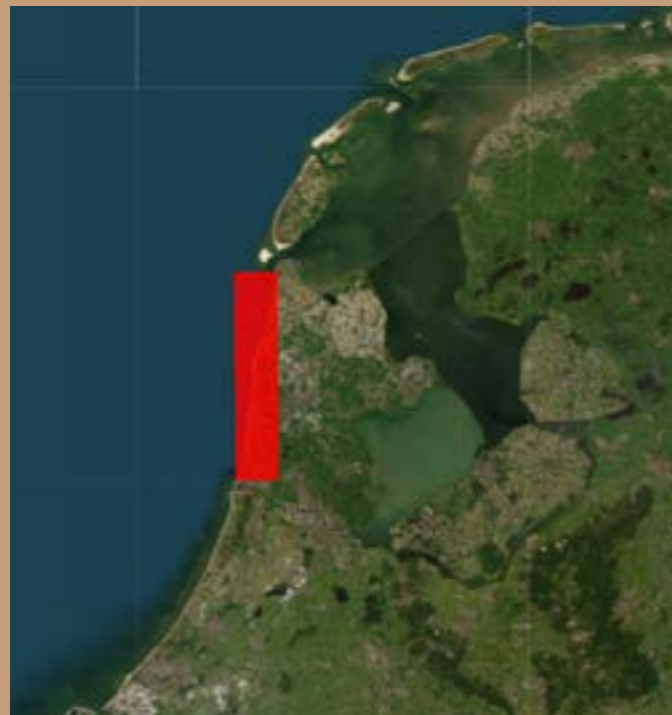
Pieter Korstanje

De een zijn dood is de ander zijn brood, luidt het spreekwoord. In de natuur gaat dit geregeld op. Dit jaar was daar een spectaculair voorbeeld van te zien. Op een aantal locaties in de kuststrook werd de vogelveerzwam - *Onygena corvina* gevonden, op halfvergane lijkjes van vogels die waarschijnlijk gestorven waren aan de vogelgriep.

De vogelveerzwam wordt ook wel gevonden op braakballen, waarin de resten van een opgepeuzelde vogel zitten. De soort valt onder de zakjeszwammen en is verwant aan de hoefzwam - *Onygena equina* die in ons land veel zeldzamer is. We kwamen de vogelveerzwam afgelopen jaar tegen bij excursies van de Paddenstoelenwerkgroep en de Mossenwerkgroep

vogelveerzwam Wim de Groot

Verspreiding vogelveerzwam in 2022
Bron: Waarneming.nl

Het verspreidingskaartje op Waarneming.nl laat zien dat er in 2022 alleen meldingen waren in de kuststrook, terwijl er in het binnenland toch ook veel vogels zijn doodgegaan. Op het verspreidingskaartje op Verspreiding-satlas.nl is te zien dat de verspreiding door de jaren heen een veel gelijkmatiger beeld geeft, met waarneming in het hele land. Blijkbaar waren de omstandigheden in de kuststrook dit jaar dus net gunstig genoeg voor de zwam om tot ontwikkeling te komen.

Puschkinia

A G E N D A

LEZEX

LEZEX staat voor lezingen en excursies:

Lezingen: op woensdagen, aanvang 20.00 uur, in Wijkcentrum Overdie, Van Maerlantstraat 8 – 10, 1813 BH Alkmaar, 072-5402499.

Coördinatie:

Tineke Broersen: info@regioalkmaar.knnv.nl
Evert Maarschall: epmaarschall@gmail.com

ZATERDAG 18 MAART, STINZENPLANTEN EXCURSIE HAARLEMMERHOUT.

Het voorjaar begint, tijd om er op uit te trekken. We gaan een kijkje nemen in en rond de Haarlemmerhout. In deze tijd van het jaar zijn al vele vroegbloeiende bolgewassen te bewonderen. We bezoeken achtereenvolgens het Frederikspark, het parkachtig terrein van Spaar en Hout en we maken een wandeling door de Grote Hout.

Afhankelijk van de voorafgaande klimatologische omstandigheden kunnen we o.a. de volgende soorten bloeiend tegenkomen: de vroege en de oosterse sterhyacint, sneeuwoem, armbloemige look, vingerhelmbloem, knikkende vogelmelk, puschkinia, bosanemoon, blauwe anemoon en breedbladige druifhyacint. Een bijzondere attractie vormen de geelsterren. In meerdere plantsoenen aan de randen van de Hout groeien en bloeien ze met honderden bijeen. Het is de rijkste groeiplaats van Nederland. Het zusje van de bosgeelster, de weidegeelster is hier slechts op een enkel plekje te vinden. **Excursieleider:** Evert Maarschall (06 55 32 12 09)

Start wandeling: 10.45 op de hoek van de Wagenmakerslaan en Baan.

Openbaar vervoer: Station Alkmaar: Sprinter 9.30 (Alkmaar-Noord 9.26) richting A'dam C.S, aankomst station Haarlem 10.16. Via uitgang Centrum naar het busstation. Daar Arriva bus 50 (richting Leiden), vertrek 10.23. Uitstappen bij de halte Stadsschouwburg. Het is dan nog tien minuten lopen naar het startpunt. **Met de auto:** Parkeergarage in de Wagenmakerslaan 1, 2012 DJ Haarlem. **N.B.** Voor wandelaars: vanaf het station Haarlem is het startpunt in dertig minuten te bereiken via de Jansstraat, Veerstraat, Kleine Houtstraat, Kleine Houtweg.

Bosgeelster in de Haarlemmerhout

ACTIVITEITEN DEN HELDER

Coördinator Tineke Broersen info@regioalkmaar.knnv.nl
De lezingen vinden plaats in bezoekerscentrum "De Helderse Vallei". Adres: De Helderse Vallei 9-11, 1783 DA Den Helder. Aanvang 13:30 u., tenzij anders vermeld

zaterdag 25 maart:
Lezing door Henk de Bruijn: "Kevers als indicatoren voor waardevol duin."

Henk vertelt over "het kever-ei van Columbus", het lezen van het duinlandschap, over sporen van het oer-ij, het keverleven in stuifzand en het struweel als thuis- en noodopvang voor kevers.

Hij schuwt de humor niet en er mogen vragen gesteld worden.

Henk de Bruijn, een echte 'jeugdbonder' (NJN), was 35 jaar schoolbioloog in Utrecht en doet al ruim tien jaar onderzoek naar kevers bij PWN in het NH-duinreservaat.

VWG ALKMAAR

Zie www.vwg-alkmaar.nl/agenda voor het laatste nieuws.

STRANDWERKGROEP KNNV AFD. ALKMAAR-DEN HELDER

Tenzij anders vermeld: aanmelden bij Wilbert Kerkhof, 06-16642993, kerkhof01@hetnet.nl en verzamelen op het parkeerterrein aan de zuidkant van station Alkmaar-Noord. Deelnemers die mee willen rijden kunnen zich aanmelden bij W. Kerkhof.

Excursies Strandwerkgroep

12 maart
Hondsbosse strand, 14.00-16.00, parkeerplaats bij De Putten.

23 april
Tweede Maasvlakte, 10.00-15.00, vertrek 9.00, station Alkmaar Noord, zuidzijde, aanmelden verplicht.

7 mei
Ijmuiden, 11.00-13.00, vertrek 10.15, station Alkmaar Noord, zuidzijde. Of verzamelen bij de strandafgang bij de parkeerplaats.

foto: Greeth Heijne

PADDENSTOELENWERKGROEP

Coördinator Martijn Oud

Alle excursies vertrekken in principe om 10.30 uur, tenzij anders is vermeld, en eindigen om ongeveer 16.00 uur, afhankelijk van het enthousiasme en de hoeveelheid paddenstoelen. Als bij excursies 'OPBELEXCURSIE!' staat, wil dat zeggen dat deelnemers de excursieleider de avond voor de excursiedatum tussen 18.00 en 20.00 uur moeten bellen i.v.m. vervoer. Tel. 06-29299052.

Onder slechte omstandigheden kan de excursieleider besluiten om de excursie niet te laten plaatsvinden of naar een ander gebied te verplaatsen.

Svp telefonisch opgeven voor een excursie op de vrijdagavond voor de excursiedag tussen 18:00 en 20:00 (Mobiel 06-29299052)

PLANTENWERKGROEP

Begin mei starten de excursies van de Plantenwerkgroep weer op de dinsdagavonden. Wil je een keer mee, meld je dan aan bij Pieter Korstanje: f2hheipie@hetnet.nl.

foto: Greeth Heijne

Zaterdag 15 april: Excursie op zoek naar de voorjaarspaddenstoelen van het Geestmerambacht. Soorten zoals het Vingerhoedje en Grote aderbekerszwam kunnen worden gegarandeerd! Ook morieljes als ze er nog staan! Verzamelen om 10.30 u. bij de ingang van de Koedijkerkant van het Geestmerambacht (ingang Vlasgat) tel: 0629299052

Voor eventueel latere excursies: zie www.alkmaar-denhelder.knnv.nl

MOSSENWERKGROEP

In het winterhalfjaar is de Mossenwerkgroep actief. Regelmatig zijn er excursies. Deze worden een paar weken van tevoren aangekondigd op de website. Meer informatie bij Pieter Korstanje: f2hheipie@hetnet.nl.

MAANDELIJKSE IVN-WANDEL-EXCURSIES EN OVERIGE ACTIVITEITEN

Zie ook: <https://www.ivn.nl/afdeling/noord-kennemerland/maandelijkse-wandelingen#wandelingenmenu>

Eerste zondag van de maand

❖ Wandeling Wimmenummerduinen ten noorden van Egmond aan den Hoef en Egmond aan Zee (januari t/m december): start om 10.30 uur aan het einde van het Nachtegalenpad (bij het informatiebord van de PWN) in Egmond aan den Hoef. PWN-duinkaart nodig. Informatie en aanmelding per e-mail: wimmenuknk@gmail.com.

❖ Natuur- en cultuurwandeling Bergen aan Zee. Februari t/m april en september t/m november. Start om 14.00

uur bij het IVN Parnassia-gebouwtje in Bergen aan Zee. Info en aanmelden: **Hans Stapel** 06-83581423 of hans.stapel@quicknet.nl

Tweede zondag van de maand

❖ Wandeling Schaapskooi Bergen, start om 10.15 bij de parkeerplaats Uilenvangerweg. Info: **Jos Bos** 06-15 06 52 49

❖ Wandeling Alkmaar door de Egmonderhout (De Hoef) start om 10.00 uur bij ingang Honkpad. Info: **John Scheepe** 06-45744777.

Derde zondag van de maand

- ❖ Wandeling Heilooërbos, start vanaf de Kattenberg aan de Kennemerstraatweg om 10.00 uur.
info: Melvin Gischler, 06-1726 8056
- ❖ Kornet/juttocht Bergen aan Zee (zomer: kornet trekken, winter: juttocht): start bij IVN-natuurcentrum Parnassia om 10.00 uur.
Info: Johan Eilering 06-57880486.

Vierde zondag van de maand

- ❖ Wandeling Alkmaar door de Rekerhout, start bij de kinderboerderij, Krielenzand 5, in de Rekerhout om 10.00 uur.
Info: Paul Bannink. peni.bannink@gmail.com 06-14171864

Laatste woensdag van de maand (april t/m augustus)

- ❖ Avondwandeling Egmond-Binnen, De Westert en De Bleek, van 19.00 – 21.00 uur.
Info en aanmelden: Greeth Heijne, 06-23638112, westertbleekwandeling@gmail.com.

Eerste woensdag van de maand (mei t/m augustus)

- ❖ Natuur- en cultuurwandeling Bergen aan Zee - avondwandeling. Start om 19.30 uur bij IVN Parnassia-gebouwtje in Bergen aan Zee
Info en aanmelden: Hans Stapel 06-83581423 of hans.stapel@quicknet.nl

KNNV-IVN Dinsdag – en Woensdaggroep

Deze programma's staan ook in de Bladluis en op de website; houd de laatste in de gaten i.v.m. eventuele aanpassingen:

www.knnv.nl/alkmaar

Informatie:

Coördinator Dinsdaggroep: Jannie Nijman, j.nijman66@upcmail.nl, tijdens excursies 06-12586146.

Een * betekent: graag van tevoren aanmelden of je komt.

Aanvang excursies 13.30 uur, tenzij anders vermeld, einde ong. 16.30 uur.

Coördinator Woensdaggroep: Marianne Knip, mknip@jxm.nl, telefoonnummer 06-14597021. Locatie en aanvang excursies: zie website.

Excursieprogramma Dinsdaggroep maart t/m juni 2023

07-03	Bergen, start ingang Woudweg aan de Heerenweg.
14-03	Camperduin, start parkeerplaats tegenover 'de Putten'.
21-03	St. Maartenszee, start parkeerplaats achter de Goudvis.
28-03	Haarlem, de Haarlemmerhout. Start 11.00 uur , stinsenplanten Parkeergarage Houtplein, Wagenmakerslaan 1, 2012 DJ aldaar.
04-04	Castricum, start Bezoekerscentrum De Hoep.
11-04	Hobrede, weidevogels, start Hobrede 57, 1471 EK Hobrede.
18-04	Castricum, start parkeerplaats Geversduin. Beverwijkerstraatweg 205, 1901 NH Castricum.
25-04	Bergen aan Zee, start bij IVN in het Parnassiapark, De viooltjeswandeling.
02-05	Anna Paulowna, Kruiswin, start Molenvaart 2, 1761 AJ aldaar.

09-05	Alkmaar, Geestmerambacht, start ingang Vlasgat.
16-05	Bergen, parkeerplaats Uilenvangersweg aan de Zeeweg, naar de Voert.
23-05	De Woude, start Pontje aan de Provinciale weg N 246, weidevogels.
30-05	Egmond-Binnen, Rinnegom Heerenweg t/o 103; ingang Diederik.
06-06	Callantsoog, Zwanenwater.
13-06	Castricum, Bakkum, Noorderstraat aan de Heerenweg.
20-06	Texel, Horsmeertjes, een hele dag, fietsen huren. Start, met de boot van 9.30 uur .
27-06	Bergen, Heerenweg ingang Woudweg, naar het Rozenduin.

KNNV Werkgroepen	coördinatoren
Planten	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
Mossen	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
IJsvogel	Rutger Polder 06 23181433 1815jk232@hetnet.nl
Dinsdag	Jannie Nijman 06 12586146 j.nijman66@upcmail.nl
Woensdag	Marianne Knip 06-14597021 mknip@jxm.nl
Strand	Wilbert Kerkhof 06-16642993 kerkhof01@hetnet.nl
Paddenstoelen	Martijn Oud 06-29299052 mnaj.oud@ziggo.nl

IVN Werkgroepen	contactpersonen
Redactie Blad	Ger Augustus 06-40940692
Heemtuin Parnassia	Irene Voorberg 06-13399934
Website	Pieter de Groot 06-51515284
Strandwerkgroep	Johan Eilering 06-57880486
Natuurwerkgroep Dijk en Waard	Emerens Hoogland 06-20232206
Mussenwerk	Thea Scheepe 06-36201344
Natuurkoffer voor ouderen	Thea Scheepe 06-36201344
Wandelingen Westert en de Bleek	Cocky van Engen 072-5334948
Wandelingen Egmonderhout	John Scheepe 06-45744777
Wandelingen Heiloo	Melvin Gischler 06-1726 8056
Wandelingen Wimmenum	Ruud de Raadt 06-22236823
Wandelingen Rekerhout	Paul Bannink 06-14171864
Scholenwerkgroep	Floor van Splunder 072-5899713
Vleermuizenwerkgroep	Lineke Barendregt 072-5111660
Natuur/cultuurwandeling Bergen aan Zee	Hans Stapel 06-83581423
Werkgroep IVN APP routes	Piet Singer 06-51271382
Educatiewerkgroep	Joop Bons 06-51850188
Natuurgidsenopleiding	Marja Apeldoorn 06-30820225
Kruidentuin Rekerhout	Klaas Jan Koedijk 06-20245053

VAN HARTE WELKOM BIJ IVNNKL

- ❖ Frans Nieuwenhout
- ❖ Vincent Tichelman
- ❖ Leo Arends
- ❖ Niko Folgers
- ❖ Ina Hollenberg
- ❖ Pieter Wester
- ❖ Lan Ha Thi Chi
- ❖ Judith Baarda
- ❖ Nina van Gelderen

Wij hopen dat u zich snel thuis zult voelen bij onze vereniging.

Het bestuur

KNNV VERWELKOMT

- ❖ Jordi Stulen
- ❖ Peter de Greeuw
- ❖ Esther Dijkstra
- ❖ Nathalie Vermond
- ❖ Nienke van Ham
- ❖ Francis Willemstijn
- ❖ Karel Zwarenstein

Ruud Maarschall

Colofon

ISSN 2210-416X

Redactie

Ger Augustus

Marjolein Boersma

Wim de Groot

René Glas (beeldredacteur)

Keat Kho: vormgeving en productie

Printwerk: DrukwerkMax

Alkmaar-Den Helder

De KNNV afd. Alkmaar – Den Helder is een vereniging met meer dan 300 leden die zich met enthousiasme bezig houden met de natuur in al haar verschijningsvormen.

Ze richt zich al 100 jaar op natuuronderzoek, natuurbeleving en natuurbescherming.

De moederorganisatie KNNV is een landelijke vereniging met meer dan 50 afdelingen.

Bestuur KNNV:

Ruud Maarschall (voorzitter), 06-53456344; voorzitter@regioalkmaar.knnv.nl

Jeanette den Herder (secretaris), tel. 06-13126318; secretaris@regioalkmaar.knnv.nl

Herman van Kampen (penningmeester), 06-37703693;

penningmeester@regioalkmaar.knnv.nl

Pieter Korstanje (veldbiologisch secretaris), 072-5622278; vbs@regioalkmaar.knnv.nl

Evert Maarschall (algemeen lid van het bestuur), 06-55321209,

epmaarschall@gmail.com

Ledenadministratie: Marjolein Boersma 06-51418651 Eikenlaan 21, 1861 GV, Bergen;

ledenadministratie@regioalkmaar.knnv.nl

Beëindiging van het lidmaatschap voor het komende jaar dient te geschieden vóór 1 november van het lopende jaar.

Website KNNV: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl>

Contributie 2023: € 34,00 (leden); € 13,00 (huisgenoten); € 19,00 (jeugdleden)

Bankrekening: NL55 INGB 0000 5194 35 t.n.v. KNNV afd. Alkmaar

Oprichtingsdatum: 19 april 1918; KvK: 37125280

Noord-Kennemerland

IVN Natuureducatie is een landelijke vereniging met 170 lokale afdelingen, ruim 25.000 vrijwilligers en een centrale professionele organisatie die de lokale afdelingen ondersteunt bij hun activiteiten. IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is.

IVN Noord-Kennemerland is een afdeling met meer dan 300 leden en zo'n 110 natuurgidsen. De afdeling organiseert natuurlessen voor scholen en voor ouderen (natuurkoffer), excursies (aan het strand, in de duinen, het achterland en stadsparken), wandelingen, exposities, thematische groencursussen en een natuurgidsenopleiding. Door deze laagdrempelige activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur en kunnen zij die natuur beleven.

Bestuur IVNNKL:

Henk Groenewegen (voorzitter) 06-23575780, voorzitter@ivnnkl.nl

Walter Swagemakers (secretaris) 06-23412447, secretaris@ivnnkl.nl

Penningmeester (waarnemend Willem Bastiaanse): penningmeester@ivnnkl.nl

Allet Geertman (algemeen lid) 06-44149244, allet.ivn@gmail.com

Arjen Geerling (algemeen lid), 072-5152823, aageerling@planet.nl

Website IVN Noord-Kennemerland: www.ivn.nl/nkl

Contributie: leden €25,- huisgenoten €12,50 donateurs €17,-

Rekening ING: NL29INGB 0001 6674 13 (IBAN)

t.n.v. IVN afdeling Noord-Kennemerland

Oprichtingsdatum: 17 mei 1968; KvK: 40635172

Blad verschijnt 4 maal per jaar en is een uitgave van
KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland
achtende jaargang, nummer 72
Indien onbestelbaar, gaarne retour aan:
Eikenlaan 21
1861 GV Bergen

